

Ewolucja struktury morfologicznej zabudowy kwartałowej Wrocławia na przykładzie obszaru pomiędzy ulicami Ducha Świętego, Kraińskiego, Jana Ewangelisty Purkyniego, placem Nowy Targ oraz Piaskową. Część 2.

dr hab. inż. arch.

JUSTYNA KLESZCZ, PROF. UCZELNI

Wydział Budownictwa i Architektury

Politechnika Opolska

ORCID: 0000-0002-7571-6367

Niniejszy artykuł stanowi kolejny z cyklu tekstów podejmujących kwestię kompleksowej analizy procesu przekształceń w sposobie zagospodarowania kwartałów zabudowy śródmiejskiej na przykładzie Wrocławia. Ma on na celu ukazanie przekształceń, jakim podlega zabudowa w obszarze staromiejskim od momentu pojawienia się pierwszych form zabudowy na analizowanym obszarze, poprzez wytyczenie miasta lokacyjnego, aż do czasów współczesnych.

Niniejszy tekst stanowi drugą część artykułu opisującego proces przekształceń kwartału zabudowy śródmiejskiej położonego we Wrocławiu i wydzielonego obecnie ulicami Ducha Świętego, Kraińskiego, Jana Ewangelisty Purkyniego, placem Nowy Targ oraz Piaskową. Obszar badań prezentowanych w niniejszym tekście stanowi jeden ze szczególnych przypadków kwartału o proveniencji średniowiecznej, położonego na granicy miasta lokacyjnego w obrysie pierwszej linii murów miejskich i lokowanego wraz z wytyczeniem placu Nowy Targ, jako jego wschodnia pierzeja i jednocześnie domknięcie zabudowy od strony Wyspy Piasek. Swój kształt zawdzięcza wypadkowej ukształtowania terenu i położeniu względem linii rzek: Odry i Oławy oraz powiązań komunikacyjnych z obszarem Ostrowa Tumskiego.

Analiza historyczno-morfologiczna pierwszych faz rozwojowych kwartału wykazała proces stopniowej zabudowy od strony kierunku dominującego zachodniego oraz wtórnego – południowego w stronę wyraźnej bariery muru miejskiego oraz fosy w kierunku Nowego Miasta. Nawet zmiana tak, wydałoby się, znacząca jak zasypianie fosy oraz wyburzenie murów miejskich graniczących

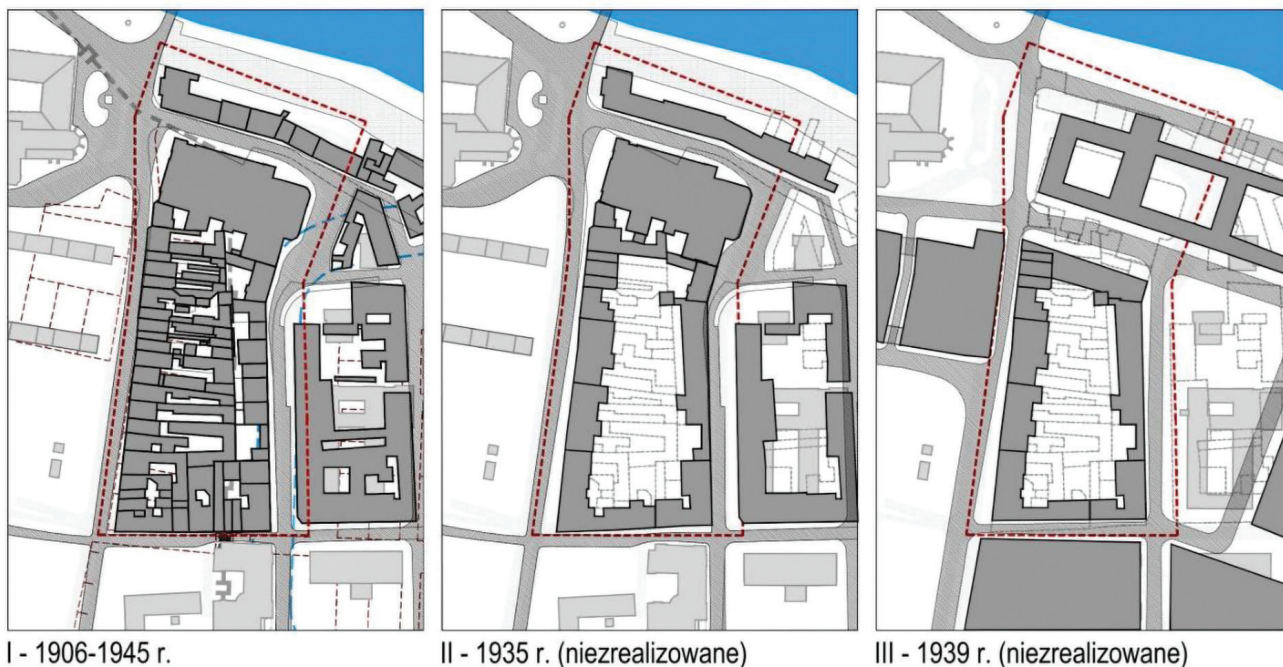
z kwartałem nie spowodowało znaczących zmian w sposobie zabudowy, oprócz znanych już wcześniej – zagęszczenia podziałów parcelacyjnych oraz stopniowego podwyższania zabudowy przy jednoczesnym jej zagęszczeniu wewnątrz kwartału. Znacząca zmiana w sposobie zabudowy zaszła dopiero w momencie podjęcia decyzji o wyburzeniu Arsenatu Miejskiego, co nastąpiło w początku XX wieku.

Lata 1906–1945

Najistotniejszy obecnie element zabudowy kwartału – hala targowa – powstała w latach 1906–1908 jako inwestycja miejska w miejscu wyburzonego w 1906 roku Arsenatu Piaskowego i zbiegło się to w czasie z przekształceniami układu urbanistycznego po wschodniej stronie kwartału, która od czasu zasypiania fosy i rozebrania większości murów miejskich rozwijała się w sposób chaotyczny (rys. 1., l). Jej otwarcie nastąpiło 5.10.1908 roku [1]. Zbudowana według projektu R. Plüddemanna oraz H. Küstera w miejscu arsenatu oraz części kamienic przy ul. Św. Ducha stanowiła znaczącą zmianę zarówno w sposobie zagospodarowania, jak i dotychczasowych gabarytów zabudowy w tym obszarze. W rzeczywistości wybudowano

nie tylko samą halę, lecz również dwie przylegające do niej, odpowiednio od wschodu i zachodu, kamienice, istniejące do dziś przy ul. Piaskowej 15 oraz Kraińskiego 16. Sama asymetryczna bryła o wymiarach ok. 86 x 33–38 m [1], z wieżą zegarową od strony północnej, znacząco zmieniła układ przestrzenny kwartału oraz otaczającej zabudowy. Rozmieszczenie wejść osiowo na obu dłuższych końcach budynku nadało konkretny kierunek funkcjonowania nie tylko samego kwartału, lecz i całej okolicy. Trójnawowy, dwuprzęsłowy układ z jednonawowym aneksem od południa i czworoboczną 5-kondygnacyjną wieżą zegarową w północno-wschodnim narożniku oraz niższą, 3-kondygnacyjną wieżą od północnego wschodu miał podpiwniczenie, powodując konieczność świadomego zaprojektowania dostaw do obiektu. Niewielkie odchylenie budynku do wewnątrz względem pierwotnej linii zabudowy pozwoliło uzyskać minimalne przedpole strefy wejściowej w miejscu, gdzie pojawienie się hali kupieckiej bezpośrednio przy moście Piaskowym miało generować wzmożony ruch pieszych [2].

Tak radykalna zmiana pociągnięta za sobą konieczność przebudowy całego kwartału, który zyskał nową pierzeję wschodnią,

I - 1906-1945 r. II - 1935 r. (niezrealizowane) III - 1939 r. (niezrealizowane)

Rys. 1. Schemat rozwoju zabudowy kwartału w ujęciu chronologicznym w okresie 1906 – 1945 r. Zabudowa sąsiadująca oraz układ komunikacyjny współczesny z obrysem zabudowy historycznej; źródło: opracowanie autorki

dostawioną niejako w przestrzeni pomiędzy dawnymi: linią murów miejskich oraz fosą. Zyskał też bardziej równomierną szerokość kwartału kosztem przetamania w stronę wschodnią na linii nowej inwestycji, już poza granicą placu Nowy Targ.

Pierwsza kompleksowa, acz nigdy niezrealizowana koncepcja przebudowy, a przede wszystkim udroźnienia komunikacyjnego obszaru Starego Miasta we Wrocławiu powstała w 1935 roku [3, s. 72]. Poza działaniami mającymi na celu budowę obwodnicy miejskiej czy poszerzenie przebiegu ul. Piaskowej założono również daleko posuniętą sanację wnętrza kwartałowych i wyburzenie większości oficyn z pozostawieniem jedynie budynków frontowych. W wypadku analizowanego kwartału jego linia pierwszej pierzei nie została cofnięta, założono jedynie korektę przebiegu obecnej ul. Purkyniego od strony jej wylotu w stronę Nowego Targu. Zakładano pozostawienie relatywnie nowej hali targowej w niezmienionej formie (rys. 1., II). Projekt ten nie doczekał się jednak realizacji.

Inne koncepcje z tego okresu, zachowane w archiwum budowlanym, zakładają znacznie większą interwencję w strukturę przestrzenną kwartału i podzielenie jego obszaru na dwie części, z czego północna zachowywałaby charakter kwartałowy, zaś południowa stałaby się częścią reprezentacyjnej zabudowy wzdłuż promenady nadodrzańskiej, jak w koncepcji z 1939 roku [3, s. 81] (rys. 1., III).

Lata 1945–1965

Zgodnie z mapą zniszczeń Starego Miasta we Wrocławiu z 1945 roku, zamieszczoną w opracowaniu Edmunda Małachowicza,

Proces zmian, następujących najczęściej wolno, na drodze stopniowej ewolucji, był przerywany gwałtowniejszymi zmianami o charakterze rewolucyjnym, zmieniającymi strukturę, funkcję oraz formę zabudowy.

analizowany kwartał został w czasie działań wojennych częściowo zniszczony, zwłaszcza zaś jego część południowa [4, s. 88], choć w tej samej publikacji przedstawiano program rekonstrukcji historycznych ulic i zespołów urbanistycznych wraz z oznaczeniem zachowanych w 1952 roku budowli, gdzie analizowany kwartał oznaczono jako przeznaczony do rekonstrukcji, z zachowaniem Baszty Niedźwiadek oraz fragmentów muru miejskiego [4, s. 102]. Prawie bez zniszczeń zachowała się hala targowa wraz z zabudowaniami należącymi do niej od południa oraz częściowo – kamienica bezpośrednio przylegająca do hali od wschodu (rys. 2., IVa).

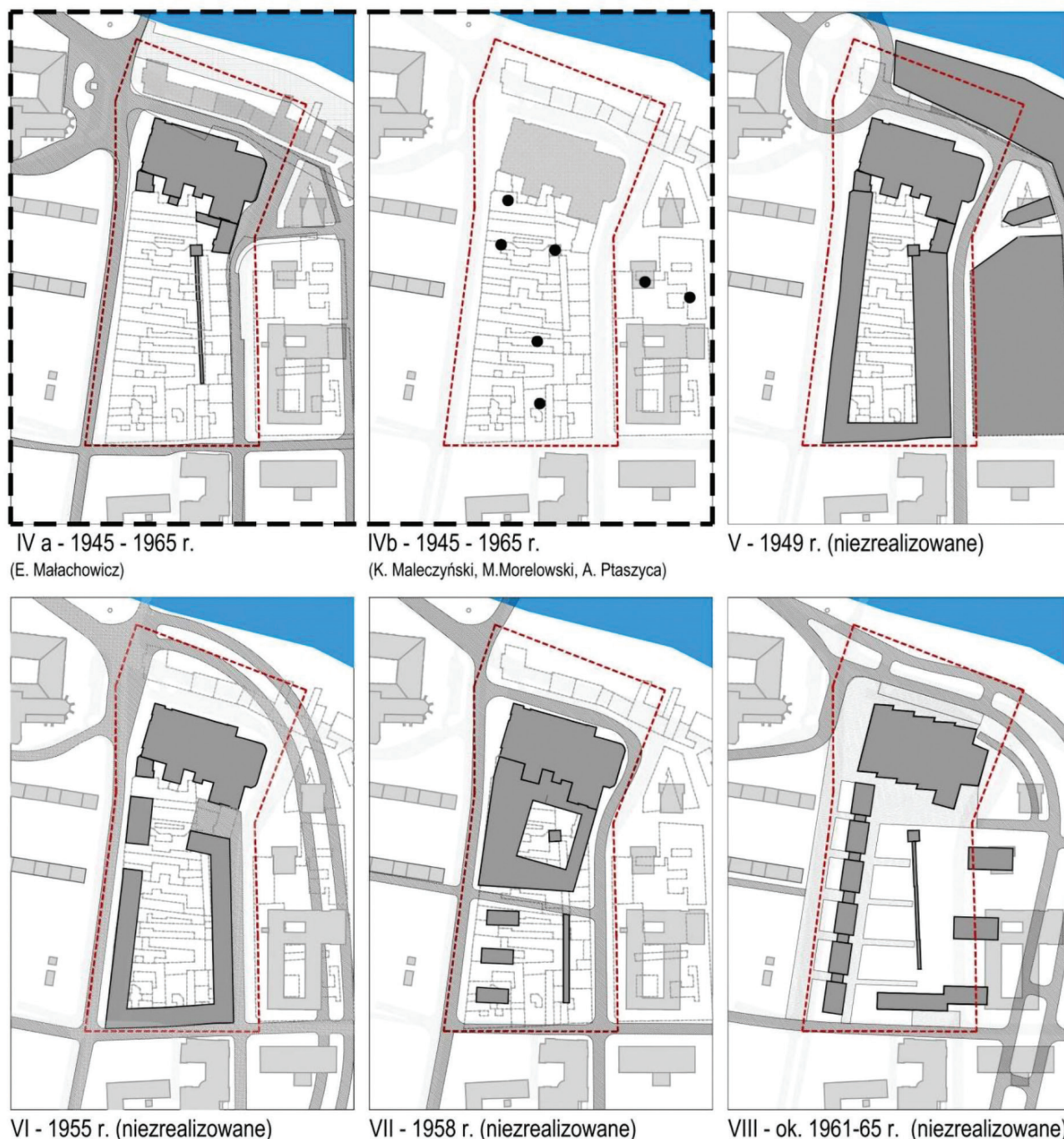
Taką analizę, podaną przez Małachowicza, potwierdzają źródła fotograficzne. Zupełnie odmiennie przedstawiała się waloryzacja historyczna oraz ocena stanu zachowania tkanki historycznej wskazywana przez Karola Małczyńskiego, Mariana Morelowskiego i Annę Ptaszycę w publikacji z 1956 roku [5, s. 207]. Na zaprezentowanym przez nich „Planie zniszczeń ośrodka historycznego wg inwentaryzacji z 1945 r.” cały kwartał, wraz

z terenami sąsiednimi, został uznany za całkowicie zniszczony, zaś hala targowa, która, jak pokazuje dokumentacja, zachowała się w zasadzie nietknięta – jako częściowo zniszczona (rys.2., IVb). Jednocześnie ci sami autorzy w analizie ośrodka historycznego z 1950 roku w obszarze kwartału jako obiekty i elementy zabytkowe oznaczyli jedynie pięć obiektów z zachowanymi fragmentami gotykami. Sama hala targowa nie została uznana za obiekt zabytkowy aż do 13.04.1979 roku [2], w związku z tym, mimo swojej unikatowości, przez przeszło 30 lat groziło jej wyburzenie. Tak dużą rozbieżność w ocenie stanu zachowania tkanki miejskiej w tym obszarze wytłumaczyć można jedynie chęcią zatarcia historycznej wartości kwartału, niezwiązanej z piastowskim fragmentem historii Wrocławia.

Częściowo zachowane były również kamienice przy ul. Św. Ducha oraz Kraińskiego, zaś reszta, jak ukazują fotografie historyczne, zachowała się do poziomu 2–3. piętra [6, s. 44]. Zniszczenia drugowojenne związane były z wielokrotnym bombardowaniem i ostrzałem artyleryjskim tego obszaru [7, s. 72]. Po oczyszczeniu teren ten czekał na zabudowę wraz ze zmieniającymi się propozycjami projektowymi.

Pierwsze koncepcje zabudowy, a właściwie wtedy jeszcze odbudowy placu Nowego Targu oraz pobliskich kwartałów, opracowano w latach 1950–1953 pod kierunkiem Emila Kaliskiego. Zakładano wtedy odtworzenie historycznych fasad z ok. 1800 r. [6, s. 50] przynajmniej w obrębie wschodniej pierzei Nowego Targu, na podstawie przedwojennego opracowania Rudolfa Steina [8]

Rys. 2. Schemat rozwoju zabudowy kwartatu w ujęciu chronologicznym, stan po 1945 roku. Zabudowa sąsiadująca oraz układ komunikacyjny współczesny z obrysem zabudowy historycznej; źródło: opracowanie autorki

i fotografii sprzed 1939 r., choć Malachowicz pokazuje jeszcze pierwszy plan odbudowy i zagospodarowania starego miasta z 1949 roku (opracowanie E. Kaliski), w którym kwartał ten poddany był działaniom sanacyjnym zbieżnym z propozycją przebudowy jeszcze z 1935 roku [4, s. 63] (rys. 2., V).

Plan odbudowy pochodzący z 1955 roku [3, s. 153], opracowany w Miejskiej Pracowni Urbanistycznej, zakładał odtworzenie pierzei kwartatu przy jednoczesnej sanacji zabudowy, z otwarciem do wnętrza północno-wschodniego narożnika Nowego Targu, a więc odseparowanie hali targowej wraz z zachowanymi przybudówkami od

właściwego kwartatu w formie pojedynczej bryły pomiędzy oboma blokami, usytuowanej w zachowanej linii zabudowy (rys. 2., VI).

Projekt zabudowy pl. Nowy Targ, pl. Dzierżyńskiego (obecnie pl. Dominikański) i Nowego Miasta [3, s. 237], pochodzący z 1958 roku, znany jako osiedle Nowy Targ, zakładał dalsze działania sanacyjne, znaczne skrócenie samego kwartatu i pozostawienie go w formie zwartej jedynie w północnej, przylegającej do budynku hali targowej części, z Basztą Niedźwiadka zachowaną we wnętrzu kwartatu [4, s. 127], jako rozbudowy funkcji handlowej przylegającej do niej od północy hali targowej [9, s. 12–14].

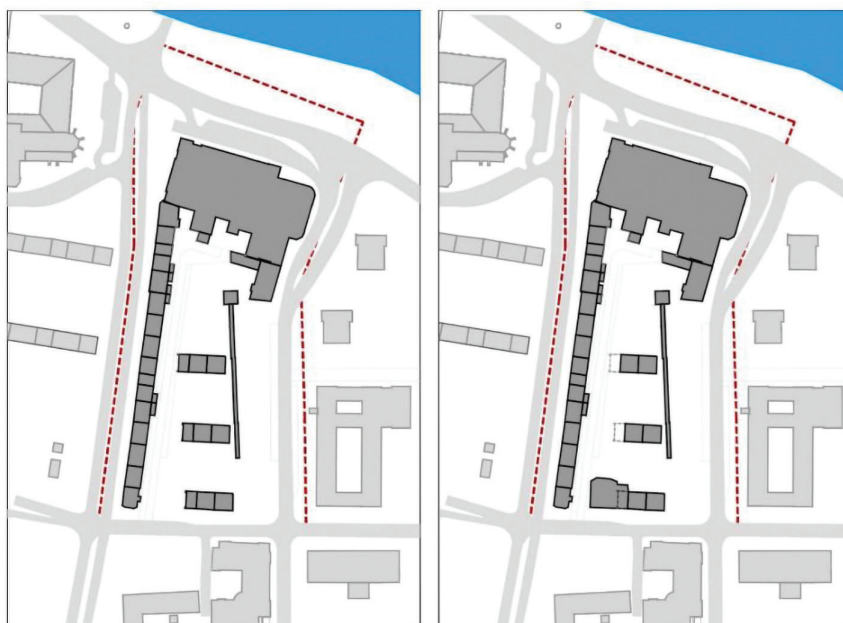
W proponowanym rozwiązaniu skrzydło zachodnie i południowe były wyraźnie masywniejsze. Założono również przedłużenie ulicy wychodzącej z narożnika północno-wschodniego Nowego Targu w stronę wschodnią, z grubsza równoległe do obecnej ul. Św. Ducha, a więc nieco skośnie w stosunku do przebiegu ul. Purkyniego. Nowo utworzony w ten sposób kwartał południowy, stanowiący bezpośrednio pierzeję Nowego Targu, został zagospodarowany zabudową punktową. Trzy budynki usytuowane od strony placu były lekko wycofane względem pierwotnej linii zabudowy. O ile zachowano charakter samego placu

Plany modernizacji nie odbiegły nigdy znacznie od układów historycznych.

Nowy Targ, zmieniając jednak dość znacznie sposób jego funkcjonowania oraz charakter samej zabudowy, o tyle względem analizowanego kwartału postanowiono o daleko posuniętej interpretacji i podziale na dwie części, które, choć wynikające z logiki podziałów parcelacyjnych w mieście, to jednak nigdy w rzeczywistości nie zaistniały (rys. 2., VII). Kolejne koncepcje, zawarte w planach etapowych zagospodarowania Starego Miasta (z 1960 i 1968 roku), zakładały już jedynie częściowe odtwarzanie pierzei zachodniej oraz pozostawienie zabudowy istniejącej, bez bardziej rozbudowanej ingerencji w sam jej układ [4, s. 132–133].

Samo zachowanie budynku hali targowej po 1945 roku nie było czymś oczywistym. Jeszcze w 1956 roku w opracowaniach BPW dotyczących lokalizacji obiektów zabytkowych zachowanych w całości lub znacznych fragmentów dawnych [5, s. 237] w analizowanym kwartale nie oznaczono dobrze zachowanej hali, odnaleźć za to można oznaczone fragmenty pięciu innych obiektów – baszty oraz czterech kamienic. Zanim jednak rozpoczęto realizację obecnej formy kwartału, został on oczyszczony z pozostałości zabudowy oprócz budynków składających się na pierwotną inwestycję hali targowej. Zdecydowano się również na odbudowę Baszty Niedźwiadek wraz z pozostawieniem fragmentu kurtyny muru miejskiego, odnalezionego w 1953 roku przez Broniewskiego, a zrekonstruowanego przez Przytyckiego w latach 1957–1958 [10].

W swojej południowej części analizowany kwartał tworzył wschodnią pierzeję Nowego Targu, dlatego też stał się on istotnym elementem koncepcji odbudowy tego fragmentu starego miasta z przeznaczeniem głównie na zabudowę mieszkaniową [11]. W koncepcji odbudowy Nowego Targu z lat 1957–1958 opracowanej przez zespół Miastoprojektu w składzie: Włodzimierz Bronic-Czerechowski, Ryszard Natusiewicz, Anna i Jerzy Tarnawscy zachowano charakter samego placu, zmieniając jednak dość znacznie sposób jego funkcjonowania oraz charakter samej zabudowy. Choć tak jak w przypadku pierwotnej formy pierzeja wschodnia pozostawała ciągła, to jednak niski łącznik pomiędzy halą targową a zrytmizowanym, sześciomodułowym jednorodnym ciągiem powtarzalnych segmentów powodował brak ciągłości w kompozycji kwartału. Zabudowa wschodniego boku była już znacznie bliższa koncepcji modernistycznej. Wydzielono tu trzy wolnostojące budynki galeriowe w zabudowie grzebieniowej, zdecydowanie niższe od pozostałej zabudowy

IX - 1965 -2007 r.

X - 2007 r. - obecnie

Rys. 3. Schemat rozwoju zabudowy kwartału w ujęciu chronologicznym, stan od 1965 roku po czasy współczesne. źródło: opracowanie autorki

i oddzielone od placu Nowy Targ parterowym budynkiem usługowym [11]. Dodatkowo budynek przy ul. Purkyniego został zatajany i wycofany z linii zabudowy. Sam obrys kwartału został zmieniony i poszerzony na wschód, aż do linii projektowanej Obwodnicy Staromiejskiej.

Zabudowa Nowego Targu została zrealizowana w oparciu o wcześniejszą koncepcję (rys. 2., VIII), jednak w nieco zmienionej formie w latach 1961–1965 [11]. Nowy obrys ulicy Kraińskiego był bardziej zbliżony do obrysu historycznego. Zabudowa wzdłuż ul. Piaskowej nawiązała do pierwotnego układu kamienic. Tworzą ją naprzemienne 5- i 6-kondygnacyjne segmenty zabudowy mieszkaniowej z usługami w parterach, o fasadach rozrzeźbionych w sposób modernistyczny układem okien i wyrazistych balkonów. Poszczególne sekcje zostały przykryte dachami pulpitowymi o spadku w kierunku wnętrza kwartału.

Zabudowa o charakterze punktowym, składająca się w rzeczywistości z dwóch segmentów, która dołączyła kwartał w układzie równoległym do ul. Purkyniego ze względu na zwężenie kwartału od pierwotnie szerszego założenia, została zlokalizowana pomiędzy pierzeją zachodnią a linią zachowanych umocnień średniowiecznych. Trzy budynki zostały zrealizowane jako klatkowce, a nie budynki galeriowe, jak pierwotnie zakładano, 6-kondygnacyjne, z dobudowanymi od zachodu niewielkimi, parterowymi pawilonami. Wschodnia część kwartału, pomiędzy ul. Kraińskiego a odtworzonym murem miejskim i basztą, obecnie nosi nazwę skweru Jana Szmajdzińskiego. Poprzez oddzielenie jej fizyczną barierą od zabudowy faktycznie nie

była ona nigdy funkcjonalnie jego częścią, stanowiąc raczej przedpole dla hali targowej, lecz przede wszystkim zachodniej pierzei ulicy (rys. 3., IX).

Lata 1965 – obecnie

Parterowe pawilony we wnętrzu kwartału nie przetrwały zresztą zbyt długo i zostały w ostatnich latach wyburzone, robiąc miejsce znacznie zwiększonej od pierwotnie założonej w projekcie liczbie miejsc postojowych dla samochodów wewnątrz kwartału.

Od czasu budowy założenia osiedla Nowy Targ w kwartale nie nastąpiły żadne radykalne zmiany struktury zabudowy. Jedynym współcześnie powstałym obiektem był budynek Golden House, dobudowany jako zakończenie ciągu w środku pierzei od strony ul. Purkyniego. Inwestycja deweloperska IMPERIA Development Sp. z o.o. rozpoczęła się na przełomie 2007/2008 r. i została wstrzymana w 2009 r. [12] (rys. 3., X).

Wnioski

Mimo odmiennego charakteru kwartału i przedstawionej chronologii zmian w strukturze morfologicznej zabudowy bardzo długo zachowywała ona liniowy charakter, rozwijając się tak, jakby bariery rozwojowe w postaci fosy oraz murów miejskich nadal istniały, mimo ich dużo wcześniejszego zlikwidowania. Dopiero radykalna zmiana, skutkująca również zmianą obrysu zewnętrznego kwartału, spowodowała rozwój układu dośrodkowego oraz finalne domknięcie narożników od strony wschodniej.

Okres po II wojnie światowej stanowił odwrót od koncepcji kwartału dośrodkowego

Rys. 4. Obecny stan zachowania zabudowy historycznej kwartału, maj 2021 r.; źródło: opracowanie autorki

w stronę zabudowy o układzie liniowym domkniętym pozostałością układu historycznego w postaci hali targowej od północy. Jednak największe zmiany w sposobie zagospodarowania kwartału wynikły pod wpływem czynników endogenicznych, w tym omówionych w pierwszej części artykułu, wywołanych likwidacją barier rozwojowych – budową Nowego Miasta, zasypaniem Czarnej Oławy, wyburzeniem fortyfikacji, lecz również zniszczeniami wojennymi i powojennymi próbami udrożnienia komunikacyjnego Starego Miasta. Zmiany te spowodowały przekształcenia kwartału z granicznego na przejściowy, którego charakter stanowi niefortunny zlepek próby zachowania układu Nowego Targu z modernistycznymi założeniami otwartych osiedli oraz potrzebą działań konserwatorskich.

Zgodnie z typologią określającą poszczególne etapy przekształceń [13] ze względu na charakterystyczne położenie kwartału nie wydzielił się w pełni etap układu sformalizowanego otwartego – odśrodkowego, w wypadku kwartałów śródmiejskich datowanego po 1945 roku. Pojawia się on jedynie jako fragment zagospodarowania obszarów o mniej sformalizowanej strukturze.

Formalizacja sposobu zabudowy wymusiła rozwój zwartej zabudowy pierzejowej w tym obszarze, jednak pierwotnie jedynie wzdłuż jednej ulicy (pierz), której przebieg wynikał z ukształtowania przedlokacyjnego szlaku handlowego. Pojawienie się drugiej, wtórnej pierzei od strony południowej jest wyraźnie widoczne w sposobie parcelacji i wiąże się z lokalizacją osady na zewnątrz pierwotnej granicy miasta, jako tzw. Nowego Miasta od strony wschodniej.

Plany modernizacji nie odbiegły nigdy znacznie od układów historycznych. Podjęte w pierwszej połowie XX wieku plany sanacji zabudowy mogły stać się czynnikiem centralizującym i zamykającym układ, jednak nigdy nie zostały zrealizowane.

Obecna struktura kwartału stanowi bardzo nieskonkretyzowany kompromis pomiędzy decyzją o odtworzeniu historycznego (choć uproszczonego) układu zabudowy rejonów sąsiednich z modernistycznym postulatem otwartości i XXI-wieczną próbą wytworzenia współczesnej formy na bazie doświadczeń historycznych.

Bibliografia

- [1] Gryglewska A., 2011. Hala targowa. Leksykon architektury Wrocławia, R. Eysymontt, J. Illkosz, A. Tomaszewicz, J. Urbanik (red.), Wydawnictwo Via Nova, Wrocław, s. 226–227.
- [2] Uszatowicz-Piąty B., 1983. Hala Targowa nr zab. A2659/401/Wm z dn. 13.04.1979 r. Karta ewidencyjna zabytków architektury i budownictwa.
- [3] Matachowicz E., 1976. Stare Miasto we Wrocławiu. Zniszczenie. Odbudowa. Program, PWN, Warszawa–Wrocław.
- [4] Małczyński K., Morełowski M., Ptaszyc A., 1956. Wrocław. Rozwój urbanistyczny.
- [5] Eysymontt R., Krzywka Ł., 2006. Plac Nowy Targ we Wrocławiu – reaktywacja?, „Ochrona Zabytków”, (2), s. 41–56.
- [6] Eysymontt R., 2006. Wrocławski Nowy Targ. Jego dzieje i rewaloryzacja, „Quart” (1), s. 55–73.
- [7] Stein R., 1939. Das Breslauer Bürgerhaus, Breslau.
- [8] Matachowicz E., 1985. Stare miasto we Wrocławiu. Rozwój urbanistyczno-architektoniczny. Zniszczenia wojenne i odbudowa, PWN, Warszawa–Wrocław.
- [9] Majczyk J., Tomaszewicz A., 2016. Anna i Jerzy Tarnawscy, Stowarzyszenie Architektów Polskich, Wrocław.
- [10] Żurek A., 2011. Mur obronny i baszta. Leksykon architektury Wrocławia, R. Eysymontt, J. Illkosz, A. Tomaszewicz, J. Urbanik (red.), Wydawnictwo Via Nova, Wrocław, s. 226–227.
- [11] Brzezowski W., Eysymontt R., Sawa-Borystowski T., 2011. Plac Nowy Targ. Leksykon architektury Wrocławia, R. Eysymontt, J. Illkosz, A. Tomaszewicz, J. Urbanik (red.), Wydawnictwo Via Nova, Wrocław, s. 261–264.
- [12] https://polska-org.pl/527772,Wroclaw,Budynek_Golden_House.html [dostęp: 24.01.2023].
- [13] Kleszcz J., 2022. Nowy kwartał Wrocławia – próba zdefiniowania typologii, „Builder”, 11 (304), s. 20–25.

DOI: 10.5604/01.3001.0016.2951

PRAWIDŁOWY SPOSÓB CYTOWANIA
Kleszcz Justyna, 2023 Ewolucja struktury morfologicznej zabudowy kwartałowej Wrocławia na przykładzie obszaru pomiędzy ulicami Duchy Świętego, Kraińskiego, Jana Ewangelisty Purkyniego, placem Nowy Targ oraz Piaskową. Część 2, „Builder” 4 (309). DOI: 10.5604/01.3001.0016.2951

Streszczenie: Niniejszy artykuł stanowi kolejny z cyklu tekstów podejmujących kwestię kompleksowej analizy procesu przekształceń w sposobie zagospodarowania

kwartałów zabudowy śródmiejskiej na przykładzie Wrocławia. Ma on na celu ukazanie przekształceń, jakim podlega zabudowa w obszarze staromiejskim od momentu pojawienia się pierwszych form zabudowy na analizowanym obszarze, poprzez wytyczenie miasta lokacyjnego, aż do czasów współczesnych. Analizy dokonano na przykładzie wrocławskiego kwartału położonego w obrębie miasta lokacyjnego i ograniczonego ulicami Duchy Świętego, Kraińskiego, Jana Ewangelisty Purkyniego, placem Nowy Targ oraz Piaskową, czyli obszaru istotnego historycznie dla miasta ze względu na położenie bezpośrednio przy murach miejskich od strony Ostrowa Tumskiego.

Słowa kluczowe: Wrocław, kwartał, parcelacja, urbanistyka, Brama Piaskowa, Hala Targowa

Abstract: EVOLUTION OF MORPHOLOGICAL ANALYSIS OF WROCLAW QUARTER DEVELOPMENT. The paper is another in a series of texts dealing with the issue of a comprehensive analysis of the transformation process in the way of developing downtown quarters on the example of Wrocław.

It aims to show the transformations that the old town area development have undergone since the appearance of the first forms of buildings in the analyzed area, through the delineation of the chartered town, up to the present day. The analysis was carried out on the example of the quarter in Wrocław, located within the charter city and limited by streets: Duchy Świętych, Kraińskiego, Jana Ewangelisty Purkyniego, Nowy Targ Square and Piaskowa, i.e. an area historically significant for the city due to its location directly at the city walls from the side of Ostrów Tumski.

Keywords: Wrocław, quarter, parcelling, urban design, Sand Gate, Market Hall